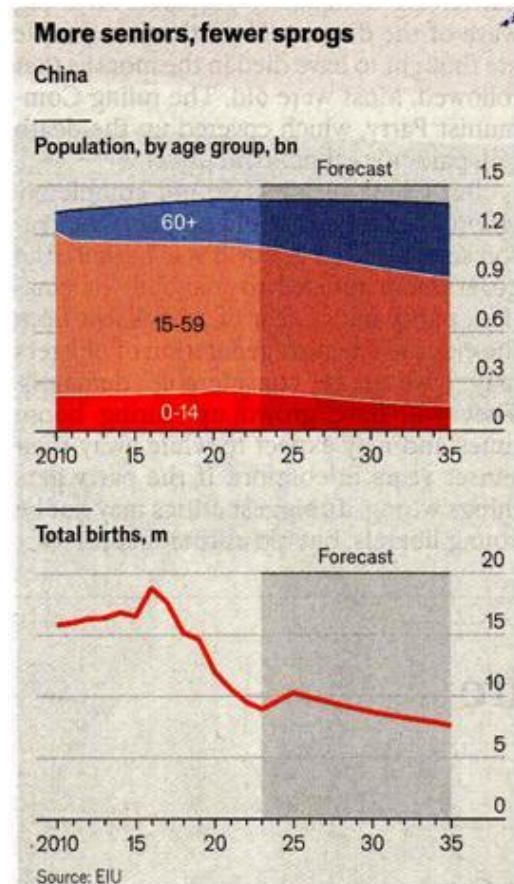

Kína egyke-politikájának katasztrofális következményei

(szemlézés, *Economist*-cikkek alapján – Kiss Károly)

Az 1980 és 2015 között Kínában érvényben lévő, a köztudatban egy-gyermekes korlátozásként ismert népességpolitika valójában differenciáltabb volt. Azt megelőzően megemelték a házassági korhatárt. Az egy-gyermekes korlátozást 1980-ban vezették be, de nem általános jelleggel. A vidéki szülők két gyermeket vállalhattak, ha az első lány volt. Az etnikai kisebbségek is vállalhattak két gyermeket. 2015-től a korlátozást két-gyermekesre, majd később három-gyermekesre módosították. 2021-től minden korlátozást eltöröltek.

Jelenleg 1,1 – 1,2 az ún. teljes termékenységi ráta – a lakosság reprodukciója 2,1 mellett van biztosítva. (Japáné 1,3, Dél-Koreáé 0,8.) Ma kb. 150 millió az egy-gyermekes családok száma. Mivel az újonnan született lánycsecsemőket gyakran megölték, a nők száma 30 millióval kevesebb a férfiakénál. A 60 éven fölüliek száma 297 millió, arányuk 21 százalék. 2050-re 520 millióra, 38 százalékra nő.

Munkaerő-utánpótlás

A kínai egy főre eső GDP 21 ezer dollár. Amikor Japán népessége 2008-ban elkezdett csökkenni, GDP-je 47.500 dollár volt fejenként. Azaz: Kína azelőtt kezd el öregedni, mielőtt még gazdaggá vált volna. Az elmúlt évtizedek fergeteges, évi tíz százalék körüli növekedési rátája az utóbbi években lelassult, részben a munkaerő csökkenése miatt. Ezen azonban lehet segíteni, hiszen a kínai nyugdíjkorhatár csak 60 év, az fokozatosan emelhető. A japáni foglalkoztatottsági arányokkal számolva 2035-ben 40 millióval többen dolgoznának. Továbbá a kínaiak 40 százaléka a mezőgazdaságban dolgozik, holott ez az arány a fejlett országokban csak 3 százalék. A robotizálás is nagy segítséget jelenthet. Most 10 ezer munkásra 400 robot jut, és ez csak fele a dél-koreainak.

Nyugdíj és ellátó rendszerek

Mint általában a jóléti államokban, a nyugdíjakat a társadalombiztosítás az aktív rétegek befizetéseiből fizeti. Csökkenő népesség esetében ezért ez nagy gondot okoz. Az állami nyugdíjalapokat a '30-as évek közepére csőd fenyegeti. A nyugdíjak alacsonyak, átlagosan a korábbi fizetések felét teszik ki. (Az OECD tagországokban ez 60 százalék.) A kormány támogatja a magánnyugdíj-pénztárak létrehozását, azonban ezeknek eddig csak 50 millió tagjuk van.

Kínában – a konfuciánus hagyományok miatt – különösen nagy szerepet kap a fiatalok családi kötelezettsége, hogy gondoskodjanak az idős szülőkről. (2012-ben ezt törvényi előírással is megerősítették.) A nyugdíjas otthonok, a magukat ellátni képtelen idős emberek gondozása azonban egyre nagyobb terhet ró az államra.

Az előregedő demokráciákban a politikát az idős generációk érdekei vezérlik, a fiatal és aktív korosztályok érdekei nem kapnak elegendő hangsúlyt. Kína autokrácia, ezért őt ez a veszély nem fenyegeti.

Az előregedő népességet a tömeges demencia fenyegeti

Az elmúlt évtizedek demográfiai politikája következtében a kínai népesség erősen előregszik. A század közepére a 60 éven fölüliek száma 520 millió lesz. Ez egyben a kognitív betegségekben (demenciában, Alzheimerben) szenvedők számát meredeken megemeli. Mai számukat 53 millióra becsülik, ebből 10 millió az alzheimeres. Az előregedő népesség máshol is hasonló problémákat okoz, de Kína esetében ez egy sor ok miatt nagyobb súllyal fog jelentkezni:

- A felnőtt kínai lakosság fele dohányzik. A magas vérnyomás, a depresszió és a cukorbetegség gyakran előforduló rendellenességek, melyeket az egészségügyi rendszer nem kezel megfelelően. Mindezek növelik a demencia kockázatát.
- Az egészségügyi rendszer gyenge. Az agy állapotát felmérő vizsgálatok (brain imaging scans) drágák.

A kínai rendszer egyik jellegzetessége, hogy a faluból városba telepedő és ott dolgozó fiatalok hátrahagyott gyermekeit a nagyszülők gondozzák. Ez a lehetőség erősen be fog szűkülni, és ahogy a házasságkötések és gyerekvállalás ideje kitolódik, úgy jelent majd egyre nagyobb gondot a gyerekek gondozása.

Források:

The Economist March 23rd 2024: China's low fertility trap.

The Economist April 13th 2024: China. An ageing autocracy.

The Economist April 20th 2024: China. The dark side of growing old.

Göd, 2024. június